

Remonstrantse Gemeente Rotterdam

Zondag 19 september 2021

Thema: Luisteren naar je roeping

Welkom en aansteken van de kaars

Orgelspel

Psalm 103: 1, 3 en 4

Votum en groet

Onze hulp is in de naam van de Heer
Die hemel en aarde gemaakt heeft,
Die trouw houdt tot in eeuwigheid
En die niet loslaat het werk van zijn handen.

Genade zij u en vrede
Van God onze Vader
En van Jezus Christus, de Heer.
Amen.

Antwoordlied Tot u, Heer, is ons hart gericht

(Gemeente gaat zitten)

**Voor vanmorgen heb ik drie teksten uitgekozen, de centrale boodschap is:
Pas op voor mensen die koning willen zijn en ga nu eindelijk eens aan het werk!**

Inleidende Bijbellezing: Psalm 146

¹Halleluja!

Ik juich voor de Heer
vanuit het diepst van mijn hart.

²Ik zal de Heer danken, zolang ik leef.
Ik zal zingen voor mijn God, zolang ik besta.

³Vertrouw niet op mensen met macht,
want mensen kunnen niemand redden.

⁴Als ze sterven, worden ze weer stof,
dan kunnen ze helemaal niets meer.

⁵Je kunt beter vertrouwen op de God van Jakob,
je kunt beter hulp zoeken bij de Heer.

⁶Want hij heeft de hemel en de aarde gemaakt,
en ook de zee en alles wat daar leeft.

De Heer blijft altijd trouw.
⁷Hij helpt mensen die onderdrukt worden.
Mensen die honger hebben, geeft hij te eten.
Gevangenen bevrijdt hij.
⁸⁻⁹De Heer laat blinden weer zien.
Mensen die gevallen zijn, helpt hij overeind.
Hij beschermt vreemdelingen.
Hij helpt weduwen,
hij beschermt kinderen zonder vader.
De Heer heeft goede mensen lief,
maar slechte mensen laat hij in de steek.
¹⁰De Heer is koning voor altijd,
de God van Sion regeert voor eeuwig.
Halleluja!

Gebed

Eeuwige God,
Week-in-week-uit komen wij samen op deze plek. We komen samen als geloofsgemeenschap van mensen. We zijn niet de eersten die geloven en zullen vast ook niet de laatsten zijn. We komen met elkaar samen omdat we zoeken naar de grond van ons bestaan.
We willen ons laten dragen door de oude verhalen, de oude woorden en de oudere liederen.
We zoeken naar het licht in ons bestaan.

Uit verre tijden komt tot ons het geloof dat we er niet alleen voor staan. Dat we niet zonder steun en inspiratie op deze aarde geworpen zijn. Dat er iets of iemand is dat ons draagt. Dat de wereld er niet zomaar is, maar dat deze een schepping is van uw hand.
Dat u ons mensen gewild hebt. Allemaal.
Waar we ook wonen, wat we ook doen, wat we ook bereikt hebben of niet. Dat u ons raakt, dat u ons trekt, dat u ons roept om te leven in uw naam.
Schenk ons dat licht, als wij hier samen zijn.
Amen.

Lied 211: 1 en 2

Bijbellezing: Richteren 9: 8-15

⁸Toen vertelde Jotam een verhaal. Hij zei: ‘Op een dag wilden de bomen een koning hebben. Ze vroegen aan de olijfboom: ‘Wil jij onze koning worden?’ ⁹Maar de olijfboom antwoordde: ‘Waarom zou ik jullie koning willen worden? Dan zou ik geen olijven meer kunnen geven voor olijfolie, die gebruikt wordt om de goden en de mensen te eren!’
¹⁰Toen vroegen de bomen aan de vijgenboom: ‘Wil jij onze koning worden?’ ¹¹Maar de vijgenboom antwoordde: ‘Waarom zou ik jullie koning willen worden? Dan zou ik geen heerlijke, zoete vijgen meer kunnen geven!’
¹²Toen vroegen de bomen aan de druivenplant: ‘Wil jij onze koning worden?’ ¹³Maar de druivenplant antwoordde: ‘Waarom zou ik jullie koning willen worden? Dan zou ik geen druiven meer kunnen geven voor wijn, waar de goden en de mensen vrolijk van worden!’

¹⁴Toen vroegen de bomen aan de doornstruik: ‘Wil jij onze koning worden?’ ¹⁵En de doornstruik antwoordde: ‘Als jullie mij echt koning willen maken, dan mogen jullie in mijn schaduw komen zitten. Maar pas op! Als jullie me voor de gek houden, zal er vuur uit mijn takken komen. En dan zullen alle cederbomen van de Libanon-bergen verbranden!’

Lied 146c: 1, 2, 5 en 6

Bijbellezing: Lucas 14: 16-24

¹⁶Jezus antwoordde met een voorbeeld. Hij zei: ‘Een man geeft een groot feest en nodigt veel mensen uit. ¹⁷Op de dag van het feest stuurt hij zijn knecht naar de gasten met het bericht: ‘Kom naar mijn feest, alles staat klaar.’ ¹⁸Maar de gasten zeggen één voor één: ‘Het spijt me, ik kan niet komen.’ De eerste zegt: ‘Ik heb een stuk land gekocht dat ik nu echt moet gaan bekijken. Zeg tegen je heer dat het me spijt.’ ¹⁹Een ander zegt: ‘Ik heb tien koeien gekocht en ik moet ze gaan bekijken. Zeg tegen je heer dat het me spijt.’ ²⁰En weer een ander zegt: ‘Ik kan niet komen, want ik ben net getrouwd.’

²¹De knecht komt terug en vertelt alles aan zijn heer. Die wordt kwaad en zegt tegen zijn knecht: ‘Ga direct de stad in. Haal de arme mensen, zwervers en bedelaars van de straat en breng ze hier.’

²²Als de knecht weer terugkomt, zegt hij: ‘Heer, ik heb gedaan wat u vroeg, maar er zijn nog steeds lege plaatsen.’ ²³De heer antwoordt: ‘Ga dan naar de wegen buiten de stad en haal iedereen op die daar rondloopt. Zorg dat iedereen komt, want mijn huis moet vol worden. ²⁴En luister naar mijn woorden: De gasten die ik eerst uitgenodigd had, mogen niet meer binnenkomen!’

Lied 23a: 1 en 4

Preek

Dit kerkelijke seizoen gaat het over gelijkenissen. Nu is dat kerkelijke seizoen altijd iets gek, want laten we eerlijk zijn, we kiezen onze thema's zo, dat eigenlijk altijd alles erin past. En waarom zou een jaar van september tot september lopen. Maar goed, soms is het leuk om een kapstok te hebben, waar je de verhalen aan kunt ophangen. Een nieuwe invalshoek, die je helpt om verhalen eens anders te lezen.

Zo behandelen we – Koen en ik – dit jaar gelijkenissen. In een vlag van onnadenkendheid heb ik uit een rijtje gelijkenissen er zomaar een paar uitgekozen waar ik u de komende tijd mee ga lastigvallen. Zo kwam ik uit in het boek Rechters of Richteren. Gelijkenissen staan niet alleen in het Nieuwe Testament, waar Jezus erin grossiert, ook in het Oude Testament staan er een paar. En vandaag val ik u dus met een verhaal over een paar bomen lastig. Nu moet ik u van te voren bekennen dat ik weinig weet van bomen. Dat is natuurlijk schandalig, zeker voor een achterkleinzoon van een hoogleraar boomkunde in Wageningen. Maar gelukkig, mijn overgrootvader is al bijna 90 jaar geleden en gecremeerd. Hij zal zich dus hooguit in zijn urn kunnen bewegen, maar zich niet kunnen omdraaien in zijn graf.

In drie delen wil ik u vanmorgen iets vertellen. Allereerst ga ik in op de gelijkenis van Jotam en ik probeer voorzichtigjes die te actualiseren in het licht van de huidige politieke beslommingen. Daarna stort ik mij op de gelijkenis van de verontschuldigen van Jezus, over al die mensen die er

geen zin in hadden en toen rechts ingehaald werden door de have-nots van hun tijd. Tenslotte probeer ik in het slotdeel, de toepassing, een en ander op een rijtje te zetten, zodat ik u met een, naar ik hoop, enigszins coherente overdenking naar huis kan sturen.

Deel 1 Jotam

Ik weet niet hoe het u vergaat, maar als ik al in de bijbel lees, is het boek Richteren niet het eerste wat ik opensla. Het verhaal beslaat, kort gezegd, dat gedeelte uit de geschiedenis van het volk Israël dat begint nadat Jozua de zaak veroverd heeft en het eindigt wanneer de koningen van Israël aantreden. Het boek beschrijft een soort tussentijd, waarvan je kunt zeggen, dat vooral centraal staat dat iedereen doet wat goed is in zijn eigen ogen. In de ogen van de Heer valt het vaak tegen. Het vertelt over een twaalfstal rechters, die niet zozeer rechtspreken, als wel lokale heersers zijn. Meestal zijn zij bezig met het verdedigen van het land tegen de omliggende vijanden. Het zijn niet de meest subtiële types. Je zou hen ook als een soort roverhoofdmannen kunnen beschouwen. Hun strijd lust is groot, al vinden wij het wellicht wat storend dat ze zich niet geheel houden aan de Conventie van Genève. De verhalen zijn vaak heel gruwelijk. Lijken worden in stukken gehakt en rondgestuurd, een afgehakt hoofd rolt vrolijk van een stadsmuur af en het vermoorden van 68 van de 70 zonen van een vader lijkt geen enkel probleem te zijn.

Het hele boek maakt deel uit van een soort geschiedwerk dat als perspectief heeft dat het uiteindelijk goed komt met het volk Israël als het maar wil luisteren naar God. Dat geldt in het bijzonder voor de heersers, een rechter of een koning, die zou naar de stem van God moeten luisteren. Jammer is dat ze dat zo vaak niet doen. Maar als ze het doen, dan komt het werkelijk heel goed.

Vandaag las ik u een klein gedeelte uit het verhaal dat volgt na de dood van de rechter Gideon. U herinnert hem zich wel van het verhaal van de Gideonsbende. En indien niet, leest u vanmiddag nog even de hoofdstukken 6 tot en met 9 door. Een interessant verhaal waarin heiligheid, onheilige strijd, slechte tafelmanieren, een reddende God en een rechter die er uiteindelijk toch een bende van maakt, elkaar afwisselen. Als Gideon dood is, ontstaat er een strijd om de macht. Wie van de 70 zonen – ja, de oude Gideon was een liefhebber – heeft de macht. Eén zoon laat 68 van zijn broers vermoorden op een heilige plek. Eentje, Jotam, blijft in leven en vertelt het verhaal van onze bomen. Laat ik eerlijk zijn: het is maar de vraag of deze gelijkenis nu zo precies hier moet staan in het verhaal. Het lijkt er een beetje bij de haren bijgesleept te zijn. Het hoort bij de kritische woorden van dit geschiedenisverhaal tegen het koningschap. En nu die moordenaar 68 broers vermoord heeft, past het hier, moet een redacteur hebben gedacht. Maar het had ook ergens anders kunnen staan.

Onze korte gelijkenis van vanmorgen is eigenlijk best eenvoudig. De bomen zijn op zoek naar een koning. Wie moet het bos gaan besturen? Gezamenlijk vragen ze het aan de goede kandidaten onder de bomen. Zou jij, olijfboom, het willen doen. Maar de olijf heeft geen zin. Hij doet veel te belangrijk werk. Hij zorgt tenslotte voor het eten voor de mensen en de goden. Laat deze drinkbeker aan hem voorbijgaan. Daarna komen ze bij de vijgenboom. Zou jij het misschien willen doen? Maar ook hij heeft betere dingen te doen. Want ja, wie maakt er anders die lekkere vruchten? Nee hoor, ik begin er niet aan. Vervolgens komen ze bij de wijnstruik, een beetje klein voor een boom, zou ik denken, maar goed als derde keuze kan hij best koning worden. Maar ja, ook die heeft er geen zin. Geen wijn meer voor de goden en de mensen. Denk je eens in.

Als alle logische, goede kandidaten, het hebben laten afweten, komen ze bij de doornstruik. Het lelijke eendje van de bomen. Nou, die wil wel. Hij is erg royaal. Ik zal jullie tegen de zon beschermen.

Kom lekker onder mijn takken zitten. Het zal prikken. Maar wees gewaarschuwd, als jullie niet lief tegen me zijn, steek ik de hele zaak in de hens.

Als je dit verhaal tot je laat doordringen, is het natuurlijk niets anders dan een waarschuwing tegen de verkeerde leiders. Maar je krijgt pas de verkeerde leiders, als de geschikte kandidaten het laten afweten. Als de mensen die het kunnen er om hun eigen belang van afzien, moet je het niet gek vinden, dat het misgaat. Wie zichzelf aanwijst als koning, die moet je wantrouwen!

Overigens past dit natuurlijk heel goed, bij wat de Psalmist zegt over hoe je kritisch naar heersers moet kijken. Ik las u het al voor:

*³Vertrouw niet op mensen met macht,
want mensen kunnen niemand redden.*

*⁴Als ze sterven, worden ze weer stof,
dan kunnen ze helemaal niets meer.*

*⁵Je kunt beter vertrouwen op de God van Jakob,
je kunt beter hulp zoeken bij de Heer.*

*⁶Want hij heeft de hemel en de aarde gemaakt,
en ook de zee en alles wat daar leeft.*

De Heer blijft altijd trouw.

De verontschuldigungen

Ik kom bij het tweede deel, het verhaal van de verontschuldigungen. Ook dit is weer een gelijkenis. Zoals bij veel van deze verhalen, vertelt Jezus het om te vertellen hoe Gods Koninkrijk eruit zal zien. Een wat klassieke aanduiding, die we in deze Bijbelvertaling altijd lezen als Gods nieuwe wereld. Dat is telkens de boodschap van Jezus. Deze wereld kan zo anders. Het is een opdracht en tegelijkertijd telkens een belofte. Het kan en het zal anders worden. Met jullie hulp, doe mee, maar misschien ook wel ondanks jullie. Die dag gaat zeker komen!

Of het verhaal direct door Jezus is verteld, dat weten we natuurlijk niet. Het verhaal geeft ook antwoord op de vraag die bij latere leerlingen van Jezus leefde. Hoe kan het nu, dat zo weinig mensen mee willen doen, met ons fantastische verhaal. Waarom laten de mensen die je zou verwachten zich niet overtuigen. Bijvoorbeeld: de joden in die tijd, die niet massaal voor Jezus kozen. Zoals de meest geschikte – op het eerste oog – bomen niet mee wilden doen, zo is het ook hier. Allerlei vanzelfsprekende gasten worden uitgenodigd, maar niemand heeft zin. Allemaal komen ze met een creatieve smoes. Eigenlijk zeggen ze: val me niet lastig, ik heb geen zin. Ik heb een akker gekocht, ik heb koeien, ik ben getrouwd. Ik heb geen zin.

In de concrete situatie van die leerlingen in de eerste eeuw gingen het om de joden van hun tijd die geen zin hadden en toen richtten ze zich maar op de heidenen, de niet-joden. En laten we eerlijk wezen: dat werd wel een succes. Dat zien we na 20 eeuwen!

De ‘usual suspects’ worden afgeschreven want de eerst geroepen hebben er geen zin in. Overigens loopt het met deze gelijkenis dus wel goed af, terwijl het met die bomen een ellende werd!

De gelijkenis is als altijd een omdraaiing van wat gebruikelijk is. De mensen van wie je het zou verwachten, die doen het niet. De mensen die je liever niet hebt, dat zijn de ware helden. De eerste worden de laatsten, de laatsten worden de eersten.

Ik kom tot deel drie

De toepassing

De bijbelverhalen van vanmorgen schreeuwen om toepassingen. Hoe kunnen we er nu tegenaan kijken? Heel gemakkelijk is het natuurlijk om die gelijkenis van de bomen te leggen op de politiek in Den Haag. Al een half jaar kijken we met z'n allen naar een formatie die maar geen vorm lijkt te krijgen. Ze branden elkaar af, zoals de doornstruik dreigt te doen met de ceders van de Libanon in de gelijkenis. Leuk dat juist Don Ceder van de Christenunie de woordvoerder was bij de motie van afkeuring voor of het afbranden van Kaag. Het lijken net kleine kinderen die ruzie maken over wie met wie mag spelen. Wie zal de koning worden van dit verhaal? We wachten het maar af. Hopelijk niet een doornstruik.

Maar misschien moeten we voor deze toepassing een spa dieper steken. Namelijk is dit misschien eigenlijk niet hoe we kijken naar het hele politieke bedrijf? Is dat niet een verhaal waar de beste stuurman aan wal staan en alles afbranden wat men in Den Haag in goede pogingen probeert? Zoals er soms gesproken wordt over hoe het kabinet ons land geleid heeft door de coronacrisis... Eigenlijk is het nog verwonderlijk dat mensen van enige kwaliteit zich melden in Den Haag om het werk te doen. Het zou te begrijpen zijn als ze het werk zouden overlaten aan de doornstruik. Is de gelijkenis niet een oproep aan mensen die wat kunnen om hun verantwoordelijkheid te nemen?

Daarmee kom ik tot de tweede toepassing, namelijk die van de gelijkenis uit het Nieuwe Testament. Van de velen geroepen is er niemand die luistert. Wellicht moet ik dit verhaal wat meer onder de aandacht brengen, als ik op zoek ga naar nieuwe kerkenraadsleden. Want terwijl we weten dat al het (vrijwilligers)werk gedaan moet worden, zijn er toch velen die een akker gekocht hebben, net een vrouw getrouwd of thuis lijken te zitten met een paar koeien. En nu wil ik natuurlijk niet zeggen dat de huidige kerkenraad alleen maar uit doornstruiken bestaat – verre van dat – maar het zal voor iedereen duidelijk zijn, dat wanneer je je geloofsgemeenschap belangrijk vindt, je je ook zelf zult moeten inzetten!

Dus schroom niet, als Koen en ik binnenkort nog eens met een ingewikkelde vraag langskomen! En schroom ook niet als je denkt, dat het je tijd wordt om je in te zetten voor je geloofsgemeenschap. Er is veel te doen en we hebben je nodig. In de kerkenraad, op de zondagmiddag, bij de koffie, in de redactie van het kerkblad of waar dan ook maar. Schuif die koe terzijde, geef een kus aan je partner en laat die akker rustig even braak liggen en help mee!

Maar goed, ook dit is natuurlijk een te gemakkelijke toepassing. Ik zou het graag breder zien.

Eigenlijk zie ik de verhalen van vanmorgen als een vervolg op de gelijkenis van de talenten die Koen vorige week besprak. Natuurlijk heeft niet iedereen het talent of de mogelijkheid om koning te worden, maar een taak of roeping in de wereld hebben we allemaal, groot of klein. Dagelijks worden we uitgenodigd om iets moois bij te dragen aan deze wereld. We spreken het wekelijks uit, aan het slot van onze diensten:

*Bevestigen wij dan ons geloof in een leven van liefde
Aanvaarden wij onze verantwoordelijkheid voor onze geloofsgemeenschap,
Haar taak in deze wereld, met haar noden
En gaan wij van hier naar ons huis en onze levensopdracht...*

Ik herinner u aan drie liederen, in oudere bundels die we niet meer gebruiken:

*Waar je woont op deze wereld,
tussen bloemen of beton,
elke dag is er nieuw leven,
elke dag een nieuwe zon,
elke dag een nieuwe kans ook
om opnieuw op weg te gaan
en te zoeken naar het wonder
van de Heer in ons bestaan.*

Of iets activistischer
*God roept ons broeders (en zusters!)
Tot de daad, zijn werk wacht, treedt dan aan.*

En voor de allerklassiekste remonstranten, die al bijna niet meer onder ons zijn, het fraaie lied dat in de vrijzinnige jeugdbeweging zo vaak gezongen werd:

*Fris als de morgen, zijn kracht bewust
Stroomt door mijn aadren de levenslust
Lust om de hand aan de ploeg te slaan
Lust om de zwakke terzij te staan
Lust in de wereld en Die haar riep.
Die er ook mij tot mijn werkkring riep!*

Amen.

Stilte

Orgelspel

Voorbeden en stil gebed, afgesloten met het gezamenlijk gebeden ‘Onze Vader’

Eeuwige God,

Vanuit de stilte komen we tot u.

In verbondenheid met elkaar willen ons richten tot u, tot u die de dragende kracht onder ons bestaan bent.

U hebt de hele wereld en ook ons tot aanzijn geroepen.

In u mogen wij ons verbonden weten, met elkaar en met de kracht in het leven die we liefde noemen.

Telkens opnieuw roept u mensen op om te leven uit liefde.

Roept u mensen om wat van hun leven te maken.

Ook als ze vast zitten in hun bestaan en denken niet verder te kunnen.

U roept ons en geeft ons ruimte om te antwoorden, ondanks alles.

Wil ons roepen als we vastlopen.

Wil ons dragen als het leven voor ons moeilijk is.

Wil ons sterken, als de kracht ons dreigt te ontbreken.

Wil ons moed geven als ons lichaam ons in de steek laat.

Wil ons troosten, als we iemand moeten loslaten.

Ontferm u over ons, o God, als we bidden in de stilte. Als we namen noemen van wie ons lief zijn, als we stilstaan bij wat ons bezighoudt.

Ontferm u, als we bidden in de stilte.

[...]

Met heel uw kerk van alle plaatsen en tijden, bidden we met de woorden van Jezus

Onze Vader die in de hemel zijt,

Uw naam worde geheiligd.

Uw Koninkrijk kome,

Uw wil geschiede,

op aarde zoals in de hemel.

Geef ons heden ons dagelijks brood

en vergeef ons onze schulden,

zoals ook wij onze schuldenaars vergeven.

En leid ons niet in verzoeking,

maar verlos ons van de boze.

Want van U is het Koninkrijk

en de kracht en de heerlijkheid

in eeuwigheid. Amen.

Mededelingen

Collecte (*tijdens de dienst*):

Slotlied 967: 1, 2, 5 en 6

Uitzending en zegen

Bevestigen wij dan ons geloof in een leven van liefde

Aanvaarden wij onze verantwoordelijkheid voor onze geloofsgemeenschap,

Haar taak in deze wereld, met haar noden

En gaan we dan van hier naar ons huis onder Gods zegen.

De Heer zegene en hij behoede u

De Heer doe zijn aangezicht over u lichten en zij u genadig.

De Heer verheffe zijn aangezicht over u en geve u vrede. Amen.

Liedboek 978: 4 (*staande*)

Collecte (*bij de uitgang*): **Gemeente**

Orgelspel